

5-2019 Anskaffelser i vannbransjen – muligheter og barrierer for innovasjon

Forslagsstiller

Dag Lauvås (Skien kommune) og Ingun Tryland (Norsk Vann/Teknologiutviklingsnettverket)

Målsetting for prosjektet

Målet med prosjektet er å vise eksempler på hvordan kommuner og selskaper kan legge til rette for innovasjon når de skal gjennomføre «typiske» anskaffelser på vann- og avløpsområdet. Hva fremmer innovasjon og hva er barrierene? Prosjektet vil ikke primært se på ekstraordinære anskaffelser med mål om radikal innovasjon, som No-Dig Challenge, men synliggjøre innovasjonsmuligheter i de mer ordinære VA-anskaffelsene.

Bakgrunn

Kommunalt eide vann- og avløpsvirksomheter anskaffer varer og tjenester i markedet for et titalls milliarder kr hvert år og det er estimert at ca. 280 milliarder kr må investeres i offentlig eide vann- og avløpsanlegg innen 2040. Potensiale for innovasjon/verdiskapning er sannsynligvis stort, men hvordan utnytte dette potensialet?

Prosjektet kan delvis bygge videre på Norsk Vann rapport 201 (2014) om Anskaffelser i vannbransjen – valg av entreprisform.

Prosjektinnhold

Prosjektet vil vise eksempler på anskaffelser/prosjekter som er gjennomført, og der virksomheten la til rette for anskaffelsesprosesser som gir grunnlag for nyskaping (innovasjonsvennlige anskaffelser), blant annet basert på (Difi, 2018):

- Grundig behovsvurdering
- Aktiv brukerinvolvering
- [Dialog med leverandørmarkedet](#)
- Ytelses- og funksjonsbaserte spesifikasjoner
- Kontraktsvilkår som muliggjør innovasjon
- Kvalifikasjonskrav og tildelingskriterier som premierer nytenking
- Aktiv kontraktsoppfølging for å hente ut innovasjonen/gevinstene

Hvordan fungerte dette? Hva fikk de ut av det? Hva fungerte ikke og hvorfor (barrierer)?

Siden det sannsynligvis er få eksempler på slike innovasjonsvennlige anskaffelser fra vann- og avløpsområdet, vil prosjektet også se på anskaffelser som gjennomføres i prosjektperioden (2019-2020). Spesielt medlemmer av Teknologiutviklingsnettverket oppfordres til å stille aktuelle anskaffelser til disposisjon for prosjektet, og der det er aktuelt vil de oppfordres til å søke bistand hos Leverandørutviklingsprogrammet for å gjennomføre anskaffelsen. Anskaffelser innenfor både drift og investeringer vil kunne være aktuelle. For driftsanskaffelser vil det være spesielt interessant å studere rammeavtaler som tidligere er inngått, og som skal utlyses på nytt i perioden 2019-2020, for å vurdere mulige forbedringer av tidligere konkurransegrunnlag som kan fremme mer innovasjon.

I prosjektet kan det være aktuelt å se på ulike rammevilkår/forutsetninger som kan påvirke hvordan kommuner gjennomfører anskaffelser, deriblant:

- Lover/regelverk

- Normer og funksjonskrav (for eksempel VA-norm/Miljø-blader og krav om minst 100 års levetid)
- Selvkostregelverket (få insitamenter for innovasjon og lite risikovillighet)
- Kompetanse- og ressursituasjonen hos sluttbruker, og deres rådgivere (derunder tidspress)
- Kommunestruktur og potensiale for innovasjon/verdiskapning gjennom interkommunalt/regionalt samarbeide om anskaffelser
- Optimalisering av tidspunkt for investeringer (her vil DiVA-plattformen kunne bli et godt verktøy)
- Optimalisering av inndeling av sluttbrukers samlede investeringsportefølje til hensiktsmessige entrepriser
- Optimalisering av entreprisformer hvor BVP, samspill/partnering er nevnt som alternativer til tradisjonelle entreprisformer
- Vurderinger av fordeler/ulempes ved bruk av rammeavtaler for gjennomføring av investeringer
- Optimalisering av tidspunkt (i løpet av året) for utlysning av konkurranser (spesielt entrepriser)
- Optimalisering av tidspunkt for kontrahering i forhold til oppstart av investeringsprosjekter (balansering av sluttbrukers behov opp mot muligheter for gevinster i leverandørleddet som følge av «god nok» tid fra kontrahering til oppstart)
- Vil økt involvering av leverandør/entreprenør i en anskaffelsesprosess (for eksempel samspill) føre til innovasjon/verdiskapning?

Prosjektet innebærer følgende delaktiviteter:

- Avholde oppstartsmøte mellom styringsgruppe og rådgiver for prosjektet for å drøfte nærmere hvordan prosjektet best skal løses, herunder antall møter og møteplan
- Innhente nødvendig grunnlagsinformasjon for å besvare oppgaven, inkludert identifisere gjennomførte og planlagte anskaffelser (case) som skal inkluderes og vurderes i prosjektet.
- Utarbeide forslag til rapport
- Gjennomføre workshop med styrings- og referansegruppe for drøfting av rapport
- Revidere rapport
- Gjennomføre høring av revidert rapportforslag i styrings- og referansegruppen
- Utarbeide endelig rapport
- Avholde avslutningsmøte mellom styringsgruppe og rådgiver for å behandle endelig rapport og avtale videre oppfølging av rapporten
- Markedsføre og implementere resultatene

Organisering/deltakere

Prosjektet styres av en styringsgruppe med minst 4 representanter fra Norsk Vanns medlemmer, som er oppnevnt av Norsk Vanns Teknologiutviklingsnettverk (eventuelt Norsk Vanns komiteer). Det forventes at styringsgruppe og rådgiver møtes minst 3 ganger (oppstartsmøte, workshop, avsluttende møte) og at øvrig kommunikasjon er per mail/tlf. Styringsgruppen vil foreslå deltakere i en referansegruppe. Referansegruppen blir invitert til workshopen og til å gi innspill til rapporten.

De kommuner/IKS-er som stiller konkrete anskaffelser til disposisjon for prosjektet, fortrinnsvis medlemmer av Teknologiutviklingsnettverket, forutsettes å bidra i prosjektet etter behov. Dette kan skje gjennom direkte dialog med engasjert rådgiver, og eventuelt i en oppnevnt arbeidsgruppe. De vil også være aktuelle for deltagelse i workshopen.

Det vil videre være aktuelt å invitere Leverandørutviklingsprogrammet til å ha en rolle i prosjektet (styringsgruppe, referansegruppe, deltagelse på workshop o.l.).

Norsk Vanns sekretariat vil ivareta prosjektadministrasjon, trykking/markedsføring mv.

Kostnader/finansiering

Prosjektkostnader er anslått til kr 1 020 000 og skal i sin helhet finansieres av Norsk Vann prosjekt. Prosjektet har følgende budsjettposter:

Kostnader	
Faglig utredning og rapportering	700 000
Møter styrings-/referansegrupper	70 000
Trykking og formidling	80 000
Prosjektadministrasjon	120 000
Uforutsett	50 000
Totalt	1 020 000

Finansiering	
Norsk Vann prosjekt	1 020 000
Ekstern	-
Totalt	1 020 000

Kommuner/IKS-er som deltar i prosjektet med sine konkrete anskaffelser forutsettes å stille med egeninnsats (timekostnader) som ikke blir belastet prosjektet økonomisk.

Posten «Faglig utredning og rapportering» angir maks. ramme for utredningsarbeidet, herunder timekostnader, reisekostnader, møter og ev. biomkostninger.

Kost/nytte

En synliggjøring av innovasjonsmuligheter i de mer «ordinære» prosjekter vil være nyttig for alle kommuner. Prosjektrapporten vil også være til stor nytte i bransjens påvirkningsarbeid for et mest mulig hensiktsmessig anskaffelsesregelverk.

Tidsplan

Mai 2019 - Mai 2021

Rapportering og informasjon

Prosjektet rapporteres i form av en Norsk Vann rapport. Til markedsføring av resultatene utarbeides 2-siders informasjonsark samt artikkel. Resultatene fra prosjektet presenteres dessuten på Norsk Vanns årskonferanse/Fagtreff, i Vannspeilet og på norskvann.no. Norsk Vann retter en henvendelse til berørte myndigheter om anbefalinger som evt. fremkommer i prosjektet.

Ingun Tryland, Norsk Vann, 31.10.2018 (sist oppdatert)

Prioriteringskriterier

Kriterier	
1) Er prosjektet i samsvar med strategiplanen?	Ja, innovasjon er et viktig tema.
2) Er prosjektet innenfor en av følgende prosjektkategorier: a) tekniske veiledninger/rapporter,	Prosjektet faller inn under c) strategiske prosjekter/utredningsprosjekter

b) forvaltningsveiledninger/-rapporter eller c) strategiske prosjekter/utredningsprosjekter	
3) Er prosjektet egnet til å løse utfordringer for ulike medlemskategorier?	Ja, en synliggjøring av innovasjonsmuligheter også i «vanlige/mindre» prosjekter vil være nyttig for alle kommuner.
4) Fører prosjektet til utvikling av nye veiledninger/verktøy?	En rapport som blant annet formidler gode eksempler vil bli utgitt.
5) Er prosjektet tilstrekkelig stort til å gi et tilfredsstillende resultat?	Temaet for prosjektet og antall case (studier av konkrete anskaffelser) vil kunne bli svært omfattende, og prosjektets ambisjoner må balanseres i forhold til de økonomiske rammene.
6) Er det sannsynlig med økonomiske bidrag fra eksterne miljøer til prosjektet?	Kommuner/IKS-er som stiller konkrete anskaffelser til disposisjon for prosjektet forutsettes å bidra med ubetalt egeninnsats. Det samme gjelder Leverandørutviklingsprogrammet.

Direktørens forslag til prioritering for 2019:

Gjennomføres i 2019. Teknologiutvikling og innovasjon hindres av mange ulike barrierer. Styrking og økt bruk av innovative innkjøp i «den daglige driften» vil kunne gi store gevinster. Prosjektet finansieres med kr 870 000,- i 2019 og kr 150 000,- i 2020.

Innspill i høringsrunden

Samfunnskomiteen:

Samfunnskomiteen støtter direktørens forslag, og mener at prosjektet skal gjennomføres. Allikevel mener samfunnskomiteen at prosjektets målsetting er viktig, men komiteen er usikker på om veiledningen vil bli nyttig uten en ytterligere verktøykasse. Hvis prosjektet kun skal bli en eksempelsamling, jf. målsettingen, så virker kostnaden veldig høy. Målsettingen kan gjerne utdypes. Denne veilederen vil være nyttig for større kommuner/selskaper som har egne innkjøpere med VA-kompetanse.

Avløpskomitéen:

Støtter ikke direktørens forslag til prioritering. Mye materiell på dette området er utviklet og finnes hos Difi. Usikre på om et prosjekt er egnet for å nå målsetningen, og foreslår dette utsatt.

Vannkomitéen:

Direktørens forslag til prioritering støttes. Imidlertid stiller komitéen spørsmål om dette kan være et samarbeidsprosjekt med andre aktører som Difi eller Leverandørutviklingsprosjektet, og om disse kan bidra med delfinansiering.

Direktørens innstilling til styret:

Gjennomføres i 2019 innenfor en ramme på kr 870 000,-. Merknader fra komitéene tas med i det videre arbeid med prosjektet. Det har i løpet av høringsperioden kommet innspill fra Vannklyngen og Difi om temaer relevant for dette prosjektet, som også vil bli ivaretatt i endelig prosjektbeskrivelse.